

Centrum Przewodnictwa Tatrzańskiego

TPN 34-500 Zakopane ul. Chałubińskiego 42,
tel./fax: (0-18) 20 637 99 e-mail: cpt@przewodnik-tatrzański.pl
nr konta: PKO BP O/Zakopane 10203479-78605-270-1
REGON 491985308 NIP 736-14-84-371

<http://www.przewodnik-tatrzański.pl>

Bezpośredni kontakt do prezesa: krzysztof.kulesza@imgw.pl

2008-09-15

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ KOMISJA GOSPODARKI

Dotyczy: „*Nowelizacji Ustawy o usługach turystycznych.....*”

Szanowny Pan **WOJCIECH JASIŃSKI**
Przewodniczący Komisji

Opinia dotycząca projektu „**Założeń nowelizacji ustawy o usługach turystycznych**” w zakresie odnoszącym się do przewodnictwa turystycznego, przygotowanego przez Zespół do spraw przygotowania projektu założeń ustawy zmieniającej ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych w Departamencie Turystyki MINISTERSTWA SPORTU I TURYSTYKI 21 maja 2008 roku

VI. Przewodnictwo turystyczne, opieka nad turystami

1. Model docelowy przewodnictwa turystycznego.

Zakłada się jedno, podstawowe uprawnienie przewodnika turystycznego, obejmujące dotychczasowe kompetencje pilotów wycieczek i zakres metodyczny przygotowania przewodników turystycznych. Uprawnienie tego rodzaju pozwala na prowadzenie wycieczek krajowych i zagranicznych a także pozwala na oprowadzanie wycieczek na wszystkich obszarach, nie znajdujących się na liście obszarów wyłączonych i niektórych terenach górskich.

Przewiduje się pozostawienie odrębnego uprawnienia przewodnika górskiego, uzyskiwanego przez przewodników turystycznych, związanego z prowadzeniem wycieczek na szlakach górskich, bez wyodrębniania obszarów tych uprawnień. Zakres tych uprawnień koresponduje z zakresem określonym przepisami o bezpieczeństwie w górach.

Oprowadzanie na obszarach wyłączonych wymaga uzyskania dodatkowego uprawnienia, potwierdzanego w dokumentach przewodnika turystycznego. Obszary wyłączone (zakłada się listę nie dłuższą niż 300 miejsc i obiektów) określane będą rozporządzeniem ministra właściwego do spraw turystyki. Na listę powinny zostać wpisane obiekty o szczególnym znaczeniu dla kultury narodowej, wskazane obszary parków narodowych i rezerваты przyrody, a także miejsca stwarzające szczególne zagrożenia dla zwiedzających. Uprawnienia dla obszarów wyłączonych wydają jednostki odpowiedzialne za ich udostępnianie. Prawa i obowiązki przewodników obszarach wyłączonych określają regulaminy tych obszarów, lub inne dokumenty określające ich udostępnianie.

Zwiedzanie obiektów prywatnych odbywa się na zasadach określonych przez ich właścicieli. Wyjątki od tej zasady mogą wynikać z umów właścicieli z organami państwowymi lub samorządowymi.

Proponowane zmiany zakładają stworzenie nowej postaci przewodnictwa turystycznego, które w swojej podstawowej formie będzie obejmowało zarówno uprawnienia przewodnika turystycznego jak i pilota wycieczek. Trzeba jednak na wstępie wskazać, iż ukształtowana pod rządem obecnie obowiązujących przepisów specyfika pracy pilota i przewodnika wykazuje znaczne różnice, na które wskazuje także literatura.¹ Przedstawiając te zawody w pewnym uproszczeniu można powiedzieć, iż zadaniem pilota jest opieka nad turystami oraz dopilnowanie, aby program imprezy turystycznej został zrealizowany, natomiast przewodnik oprowadza po określonych obszarach czy obiektach i udziela o nich fachowej informacji (art. 20 ust. 2 i ust. 3 ustawy o usługach turystycznych).² Przewodnik powinien zatem posiadać pewne umiejętności metodyczne, ale przede wszystkim odpowiedni poziom wiedzy merytorycznej i umiejętność przekazania jej oprowadzanym turystom. W przypadku przewodników górskich przewodnik musi wykazać się także umiejętnościami w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa prowadzonym turystom z uwagi na teren na jakim wykonuje swoją działalność. Pilot wycieczek musi wykazywać się przede wszystkim zdolnościami organizatorskimi. Jedno podstawowe uprawnienie obejmujące dotychczasowe uprawnienia przewodnika turystycznego i pilota wycieczek doprowadzi w istocie do zwiększenia zakresu obowiązków przewodnika turystycznego w jego obecnej postaci, a w szczególności do nałożenia na przewodnika w projektowanym modelu obowiązku opieki nad turystami oraz czuwania nad prawidłową realizacją imprezy turystycznej. Pewne wątpliwości może budzić użycie przez autorów projektu zwrotu „kompetencje”. Ten brak precyzji powoduje, iż nie jest do końca jasne czy chodzi jedynie o rozszerzenie zakresu uprawnień, czy także zwiększenie obowiązków. Zasadnym mogłoby się wydawać wprowadzenie przepisu nakładającego wprost na przewodników turystycznych obowiązek opieki nad turystami, jednak już teraz taki obowiązek można wyprowadzić z przepisów o bezpieczeństwie w górach (m.in. art. 54 ust. 1 ustawy o kulturze fizycznej³, rozporządzenie w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne).⁴

Wprowadzenie jednego, podstawowego uprawnienia dla przewodników turystycznych, pomijając w tej chwili kwestię objęcia nim zarówno dotychczasowych uprawnień pilota jak i przewodnika, ma prowadzić do ujednoczenia uprawnień, a zatem większej przejrzystości systemu zbudowanego w oparciu o proponowane regulacje. Autorzy projektu wskazują w jego części ogólnej, iż obecny system zdobywania tych uprawnień jest bardzo skomplikowany i czasochłonny. Równocześnie jednak proponowane regulacje dotyczące utworzenia przewodnictwa górskiego jako odrębnej kategorii uprawnień oraz przewidywana ilość obszarów wyłączonych i konieczność uzyskiwania uprawnień do prowadzenia turystów na tych obszarach w jednostkach za nie odpowiedzialnych, doprowadzi do jeszcze większej niejednorodności i zróżnicowania systemu uprawnień przewodnickich, a także do jego dużego skomplikowania.

---

¹ M.in.: *Kompendium pilota wycieczek*, red. Z. Kruczek, Kraków 2005, s. 55, *Obsługa ruchu turystycznego*, red. Z. Kruczek, Kraków 2006, s. 97, *Prawo w turystyce*, J. Gospodarek, Warszawa 2006, s. 175

² Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (t.j. Dz. U. 2004, Nr 223, poz. 2268)

³ Ustawa z 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (t.j. Dz. U. 2007, Nr 226, poz. 1675)

⁴ Rozporządzenia RM z 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz. U. 1997, Nr 57, poz. 358)

Proponowane rozwiązania nie służą zatem realizacji wskazanego powyżej celu. Trzeba także wskazać, iż dotychczasowy podział uprawnień przewodnickich dzielący te uprawnienia w zależności do obszarów górskich i stopnia trudności tras funkcjonuje, ma uzasadnienie w tradycji (np. przewodnictwo tatrzańskie) i prowadzi do podniesienia poziomu merytorycznego przewodników przez związanie ich z określonym obszarem, o którym muszą uzyskać poziom wiedzy zapewniający im uzyskanie uprawnień. Wymagany poziom tej wiedzy wskazują załączniki do obecnie obowiązującego rozporządzenia o przewodnikach turystycznych i pilotach wycieczek.⁵

Uprawnienia przewodnikom turystycznym w obecnym stanie prawnym nadaje marszałek województwa. Autorzy projektu proponują reorganizację całego systemu sprowadzającą się między innymi do przyznania jednostkom odpowiedzialnym za obszary wyłączane (np. dyrekcjom parków narodowych) możliwości wyłącznego nadawania uprawnień przewodnikom na tych obszarach. Czemu miałyby służyć proponowana reorganizacja i jakie znajduje uzasadnienie? Wydaje się, iż jedynym uzasadnieniem dla wprowadzenia takiej regulacji może być odpowiedzialność tych jednostek za dany obszar, czego przykładem może być odpowiedzialność za bezpieczeństwo jaką ponosi dyrekcja parku narodowego na podstawie przywołanego już art. 54 ust. 1 ustawy o kulturze fizycznej. Można także wskazać, iż z mocy art. 102 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody⁶ dyrektorowi parku narodowego przysługuje uprawnienie do wydawania zarządzeń określających sposoby korzystania z obszarów parku narodowego m.in. w celu uprawiania turystyki. Wprowadzenie obowiązku uzyskiwania czy potwierdzania uprawnień przewodnickich, które będą dawały możliwość wykonywania działalności na obszarach wyłączonych, prowadzi do nierównego traktowania podmiotów świadczących usługi turystyczne na tych obszarach. Pojawia się na tle proponowanych regulacji pytanie – dlaczego uprawnień nie muszą potwierdzać organizatorzy turystyki w zakresie w jakim świadczą usługi na obszarach parków narodowych czy innych obszarach wyłączonych? Ponadto jak wynika z przywołanych powyżej regulacji, już teraz dyrekcja parku narodowego ma możliwość wydawania przepisów kształtujących sposoby korzystania z obszarów parku. Podobne wnioski płyną z treści przepisu art. 15 ust. 1 przywołanej ustawy o ochronie przyrody w odniesieniu do rezerwatów, w przypadku których zasady ich udostępniania określa organ uznający dany obszar za rezerwat przyrody. Dlatego też wydaje się, iż jedyne widoczne skutki proponowanej regulacji w porównaniu z sytuacją istniejącą obecnie, mogą sprowadzić się do całkowitego podporządkowania przewodnictwa turystycznego na obszarach wyłączonych jednostkom, które są za te obszary odpowiedzialne, a zatem w pewnym zakresie także do obniżenia rangi tego przewodnictwa. Jednostki te będą mogły nie tylko nadawać i cofać uprawnienia, ale również wydawać regulacje określające zakres praw i obowiązków przewodników turystycznych na danym obszarze. To może spowodować, iż przewodnicy na tych obszarach staną się w istocie „pracownikami” jednostek odpowiedzialnych za te obszary. Będzie to sprzeczne z tradycyjnym modelem przewodnictwa turystycznego jaki kształtował się w Polsce na przestrzeni lat.

Autorzy projektu założeń proponują wyróżnienie jeszcze jednej kategorii przewodników turystycznych – przewodników górskich – jednak bez wyodrębniania obszarów uprawnień, które są wyodrębnione pod rządem obecnie obowiązujących przepisów. Odnosząc się do tej propozycji w pierwszej kolejności należy wskazać na wątpliwości dotyczące możliwości merytorycznego

---

⁵ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 stycznia 2006 r. w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz. U. 2006, Nr 15, poz. 104)

⁶ Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004, Nr 92, poz. 880)

---

przygotowania się przewodnika do prowadzenia wycieczek po różnych obszarach górskich. Można tutaj ponownie odwołać się do wymaganego poziomu tej wiedzy, określonego w załącznikach do rozporządzenia w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek. W szczególności jednak proponowana zmiana, to kolejny krok w kierunku skomplikowania systemu. Jak wynika z proponowanych zmian, aby przewodnik górski mógł prowadzić wycieczki na obszarach wyłączonych, będzie musiał niezależnie od podsianych uprawnień przewodnika turystycznego, uzyskać uprawnienia nadane przez jednostki odpowiedzialne za dany obszar, które będą także określały jego prawa i obowiązki na tym obszarze. Czy aby zostać przewodnikiem i oprowadzać wycieczki po obszarze TPN⁷ lub BgPN⁸ trzeba będzie najpierw uzyskać uprawnienia przewodnika turystycznego, następnie turystycznego górskiego, a w ostatniej kolejności uprawnienia w jednostce odpowiedzialnej za dany obszar, czyli np. w TPN? Tak wynika z treści przedstawionego projektu założeń. Kreuje to sytuację sprzeczną z wspomnianym już powyżej, jednym z celów, jaki stawiają sobie autorzy projektu nowelizacji - uproszczeniem systemu zdobywania uprawnień przewodnickich oraz modelu przewodnictwa. Wydaje się, iż proponowane rozwiązania mogą wywołać skutek wręcz odwrotny. Przy tej okazji warto wskazać także na pewną niekonsekwencję w zakładanym systemie nadawania uprawnień. Jak wynika z dalszej treści projektu założeń, organem właściwym do prowadzenia spraw związanych z przewodnictwem turystycznym ma pozostać marszałek województwa, a równocześnie uprawnienia na obszarach wyłączonych mają nadawać jednostki za nie odpowiedzialne. Obecnie takim organem jest wyłącznie marszałek województwa. Zatem model przewodnictwa oraz system nadawania uprawnień i w tym zakresie ulegnie skomplikowaniu a nie uproszczeniu.

Jak wskazują autorzy projektu założeń wyróżnienie kategorii przewodników górskich ma korespondować z przepisami o bezpieczeństwie w górach. Zasadniczo takimi przepisami są przywołany już art. 54 ust. 1 ustawy o kulturze fizycznej ustanawiający generalną zasadę odpowiedzialności za zapewnienie bezpieczeństwa osób przebywających w górach oraz przepisy wspomnianego już rozporządzenia w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne z 6 maja 1997 r.. Jednak te regulacje poza ogólnym wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa w górach, nie do końca precyzyjną definicją terenów jakich dotyczy przywołane powyżej rozporządzenie oraz wprowadzeniem w pewnych przypadkach obowiązku prowadzenia wycieczek przez górskich przewodników turystycznych, wiele w tym zakresie nie wyjaśniają. Wydaje się zatem, że nie bardzo nadają się one na kryterium dla wyróżnienia kolejnej kategorii przewodnictwa – przewodnictwa górskiego. Nie wydaje się także, aby możliwe było wyróżnienie kolejnej kategorii przewodnictwa w oparciu o przepisy o bezpieczeństwie w górach bez nowelizacji tych ostatnich.

Autorzy projektu wskazują, iż jedną ze słabości obowiązującej obecnie regulacji ma być wzajemne nakładanie się zakresów uprawnień, które jest źródłem konfliktów. Czy proponowane zmiany w jakikolwiek sposób usuną wskazywaną słabość, skoro także będziemy mieli do czynienia z wzajemnym zachodzeniem na siebie uprawnień przewodników turystycznych, górskich i na obszarach wyłączonych? Ponadto jaka będzie ranga i funkcjonowanie w praktyce przewodnictwa górskiego, skoro najbardziej atrakcyjne tereny górskie znajdują się na obszarach parków narodowych, a do tego wymagane będzie uzyskanie

---

⁷ Tatrzański Park Narodowy

⁸ Babiogórski Park Narodowy

---

kolejnego uprawnienia? Pojawia się zatem pytanie o celowość wyodrębnienia takiej kategorii przewodnictwa.

Autorzy proponowanych zmian wskazują, iż prawa i obowiązki przewodników na obszarach wyłączonych mają określać „regulaminy tych obszarów lub inne dokumenty określające ich udostępnianie.” Jaka ma być ranga tej regulacji, jej zakres i jakiego typu obowiązki mają być określone regulaminami? Model przewodnictwa ma być uregulowany w znowelizowanej ustawie i ewentualnie w aktach wykonawczych do niej. Prawa i obowiązki w zakresie ochrony przyrody są już obecnie regulowane stosownymi przepisami. W odniesieniu do parków narodowych i rezerwatów przyrody ustawa o ochronie przyrody w art. 15 ust. 1 wyznacza szereg obowiązków w zakresie korzystania z ich obszarów, a w art. 102 ust. 2 udziela dyrektorowi parku narodowego wspomnianej już delegacji do wydawania zarządzeń określających sposoby korzystania z obszarów parku narodowego, w tym w zakresie uprawiania turystyki i rekreacji. Na czym zatem miałyby polegać proponowana zmiana? Jakie prawa i obowiązki przewodników miałyby określać wspomniane regulaminy lub inne dokumenty i jaka miałyby być ich ranga? Wydaje się, iż jedyna możliwość to regulacje dotyczące udostępniania obszarów czy obiektów podlegających ochronie. Tyle tylko, że w tym zakresie istnieją już powołane wyżej przepisy, które funkcjonują (przykładem może być Zarządzenie nr 4/2008 Dyrektora TPN w sprawie ruchu pieszego, rowerowego oraz uprawiania narciarstwa na terenie TPN z dnia 9 kwietnia 2008 r.) i nie wydaje się, iż wymagają zmiany. Trudno jest uznać, iż byłoby możliwe regulowanie praw i obowiązków związanych z wykonywaniem zawodu przewodnika turystycznego czy górskiego, który jako zawód miałby swoje umocowanie w ustawie, w drodze regulaminów wydawanych przez jednostkę odpowiedzialną za dany obszar, w zakresie wykraczającym poza jej odpowiedzialność za ten obszar.

2. Przewodnicy wysokogórscy.

Celowe jest określenie odrębnego uprawnienia przewodników wysokogórskich, związanego z prowadzeniem turystów w górach wysokich, typu alpejskiego, trasami wymagającymi przygotowania alpinistycznego lub innego podobnego typu. Uprawnienia w tym zakresie także nie są związane z konkretnym obszarem górskim.

Ta propozycja z pewnością zasługuje na uwagę. Jej namiastki można szukać już teraz w § 4 obowiązującego rozporządzenia w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, który wprowadza dodatkowe uprawnienie do prowadzenia wycieczek w warunkach wysokogórskich. Nie ma ono jednak tak uniwersalnego charakteru jak w proponowanych regulacjach. Z uwagi na bardzo ogólny charakter propozycji, dopiero po zaproponowaniu rozwiązań szczegółowych można odnieść się do proponowanych regulacji.

3. Uznawanie dotychczasowych uprawnień.

Dotychczasowe uprawnienia przewodników turystycznych i pilotów wycieczek będą honorowane w ich obecnym zakresie bez ograniczenia w czasie i bez konieczności uzyskiwania potwierdzeń. Dotyczy to także oprowadzania po obszarach wyłączonych.

Nie przewiduje się utrzymywania w dalszym ciągu systemu potwierdzania „starych” uprawnień, dotychczas nie zweryfikowanych (art. 22a i 49 ustawy).

Ta propozycja także wydaje się zasadna, gdyż respektuje zasadę ochrony praw nabytych i jest zgodna z zasadami ustanowionymi art. 2 Konstytucji RP⁹, które wymagają aby wprowadzenie nowych regulacji prawnych nie prowadziło do utraty posiadanych przez obywateli uprawnień. Pojawia się jednak wątpliwość związana z proponowanym regulowaniem praw i obowiązków przewodników na obszarach wyłączonych przez jednostki odpowiedzialne za te obszary. Wprowadzając kolejne regulacje jednostka odpowiedzialna za dany obszar może doprowadzić pośrednio do konieczności potwierdzenia posiadanych lub uzyskania dodatkowych uprawnień przez osoby posiadające uprawnienia w chwili wejścia w życie proponowanych regulacji.

Odnosząc się do drugiej z powyższych propozycji nie sposób nie wspomnieć, iż system potwierdzania „starych” uprawnień wzbudził wiele wątpliwości.¹⁰ Wydaje się jednak, iż istnieje konieczność uporządkowania takiego stanu przejściowego. Ponadto czas jaki minął od wejścia w życie ustawy o usługach turystycznych w jej obecnym brzmieniu powinien pozwolić wszystkim, którzy wyrazili taką wolę potwierdzić posiadane uprawnienia lub skorzystać z możliwości jaką daje art. 22a ust. 1 ustawy.

4. Tryb i zakres szkolenia.

Przewiduje się pozostawienie odrębnego (w stosunku do ogólnego systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego) systemu kształcenia przewodników turystycznych. Kształcenie powinno uwzględniać nie tylko formy kursów (pozaszkolne), ale także regularne kształcenie w szkołach wyższych i policealnych.

Dotychczasowa decyzja upoważniająca do szkolenia powinna zostać zastąpiona zgłoszeniem jednostki szkolącej, podlegającej kontroli w tym zakresie. Jako uzasadnione pozostaje uprawnienie marszałka do wydania zakazu szkolenia w przypadku naruszania wymagań tym zakresie przez jednostkę szkolącą. Proponuje się rozważyć uwzględnienie, w zakresie kontroli merytorycznej szkolenia, kompetencji komisji egzaminacyjnych.

Uzasadnione jest wprowadzenie centralnej ewidencji jednostek szkolących – na podstawie zgłoszeń.

System szkolenie przewodników turystycznych nadzorowanego przez marszałków województwa obejmować powinien następujące moduły:

- *szkolenie podstawowe przewodnika turystycznego,*
- *szkolenie dodatkowe przewodnika górskiego,*
- *szkolenie uzupełniające dla pilotów wycieczek ubiegających się o uprawnienie przewodnika turystycznego w nowym zakresie,*
- *szkolenie uzupełniające dla przewodnika turystycznego nie posiadającego uprawnień pilota wycieczek – dla uzyskania uprawnienia przewodnika turystycznego w nowym zakresie,*

Ponadto, poza systemem nadzorowanym przez marszałków przewiduje się:

- *szkolenia w obiektach i obszarach wyłączonych, prowadzone przez jednostki udostępniające te obiekty i obszary,*
- *szkolenie przewodników wysokogórskich – prowadzone przez odpowiednie stowarzyszenia, afiliowane przy organizacji międzynarodowej.*

Proponowany system kształcenia organizowanego nie tylko w formie nieregularnych kursów, ale także kształcenia regularnego w szkołach wyższych czy policealnych co do zasady nie budzi wątpliwości. Natomiast zastąpienie decyzji

⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997, Nr 78, poz. 483)

¹⁰ Więcej na ten temat: J. Gospodarek, *Prawo w turystyce*, Warszawa 2006, s. 181

upoważniającej do przeprowadzenia szkolenia zgłoszeniem dokonywanym przez jednostkę zamierzającą przeprowadzić szkolenie, czyli pewne uproszczenie procedury jest krokiem w dobrą stronę. Jednak podstawowa wątpliwość jaka rodzi się na tle proponowanych zmian, to wyróżnienie dwóch systemów szkoleń dla kandydatów na przewodników turystycznych. Jeden z nich ma podlegać nadzorowi marszałka województwa, drugi takiego nadzoru ma zostać pozbawiony. Szkolenia dla przewodników na obszarach wyłączonych mają być prowadzone przez jednostki udostępniające te obiekty i obszary. To w istocie doprowadzi do wyodrębnienia nie dwóch systemów szkoleń, ale wielu systemów, gdyż powstanie ich tyle, ile będzie obszarów wyłączonych. Z przedstawionego projektu założeń nie wynika też, czy systemy te będą podlegały ogólnej regulacji wyznaczającej odpowiedni poziom wiedzy wymaganej od kandydatów, który byłby uniwersalny dla wszystkich obszarów. Nie wiadomo także czy twórcy projektu zakładają stworzenie pewnych uniwersalnych standardów dla wszystkich przewodników prowadzących działalność na obszarach wyłączonych. Treść przedstawionych założeń wskazuje raczej, iż wyznaczenie poziomu wymagań stawianych osobom ubiegającym się o te uprawnienia pozostawione zostanie jednostkom odpowiedzialnym za obszary wyłączone, jako ich autonomicznej decyzji. Nie wydaje się to rozwiązaniem dobrym i służącym ujednoliceniu poziomu szkoleń. W systemie szkoleń pojawią się także szkolenia dla przewodników wysokogórskich prowadzone przez odpowiednie stowarzyszenia. Powstaje zatem istotne pytanie – jakiemu nadzorowi będą podlegały szkolenia dla przewodników na obszarach wyłączonych? Czy pozostaną bez nadzoru? W myśl przedstawionych założeń nie zostaną one objęte nadzorem marszałka województwa. Jaka zatem będzie możliwość odwołania się przez osobę ubiegającą się o uzyskanie uprawnień od rozstrzygnięcia jednostki wydającej uprawnienia? Brak jest jakichkolwiek propozycji w tym zakresie w przedstawionych założeniach, a trudno jest wyobrazić sobie system w którym brak będzie możliwości takiego odwołania, chociażby biorąc pod uwagę jedną z podstawowych zasad postępowania administracyjnego, jaką jest zasada dwuinstancyjności (art. 15 k.p.a.¹¹).

Należy zwrócić uwagę, iż całość proponowanych założeń regulacji dotyczących obszarów wyłączonych, zarówno w zakresie prowadzenia szkoleń jak i nadawania uprawnień wykazuje pewną niedoskonałość. Niezależnie od wskazanych powyżej, pojawia się problem podlegania przez osoby wykonujące w istocie ten sam zawód (różnica sprowadza się do obszaru lub obiektu) różnym reżimom prawnym. Jest to istotne szczególnie z uwagi na brak jednolitego nadzoru nad całością systemu nadawania uprawnień przewodnickich. Może to prowadzić to do nierównego wobec prawa traktowania osób należących do tej samej grupy zawodowej. Należy zastanowić się nad możliwością ewentualnej niezgodności systemu utworzonego w oparciu o proponowane regulacje z wymienionymi wyżej zasadami ustanowionymi w art. 2 Konstytucji RP. W myśl proponowanych zmian osoby wykonujące zawód przewodnika turystycznego oraz przewodnika górskiego, będą podlegały marszałkowi województwa (nadzór nad systemem szkoleń, nadawanie uprawnień, itd.). Natomiast osoby wykonujące zawód przewodnika turystycznego, także górskiego na obszarach wyłączonych będą podlegały bardzo wielu reżimom prawnym (autorzy wskazują liczbę około 300), zarówno w zakresie uzyskania uprawnień jak i ich praw i obowiązków. To prowadzi nie tylko do ogromnej niespójności i braku przejrzystości systemu przewodnictwa zbudowanego w oparciu o taką regulację, ale można się także pokusić o wskazanie naruszenia zasady równego traktowania podmiotów prowadzących w istocie taką samą działalność gospodarczą. Należy zatem zastanowić się nad relacją proponowanych regulacji z art. 6 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej¹² stanowiącym, iż

¹¹ ustaw z 14.06.1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. 2000, Nr 98, poz. 1071)

¹² ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz. U. 2007, Nr 155, poz. 1095)

---

podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach. Może wystąpić pewien konflikt proponowanych uregulowań z wspomnianą powyżej ustawą, wyznaczającą podstawowe zasady prowadzenia działalności gospodarczej.

5. Nadawanie uprawnień. Ewidencja.

Organem właściwym doprowadzenia spraw związanych z przewodnictwem turystycznym pozostaje marszałek województwa.

W trybie administracyjnym, przy nadawaniu uprawnień, kontrolowane powinny być jedynie badania lekarskie wstępne. Za kontrolę badań lekarskich okresowych i kontrolnych odpowiada przedsiębiorca zatrudniający przewodnika turystycznego lub sam przewodnik działający na własny rachunek. Brak wymaganych badań lekarskich będzie podstawą dochodzenia roszczeń względem przedsiębiorcy świadczącego usługę przewodnicką, może także uzasadniać odpowiedzialność karną, w przypadku narażenia turystów na niebezpieczeństwo..

Wprowadza się centralną ewidencję uprawnień, zarówno dotychczasowych, jak i nowych. Ewidencja nie obejmuje uprawnień na obszary wyłączone – informacje o kwalifikacjach w tym zakresie i ewentualnie o dodatkowym przygotowaniu przewodników turystycznych powinny zwiierać bazy danych udostępniane przez organizacje przewodników lub przedsiębiorców.

W powyższym zakresie należy wskazać pierwszej kolejności na pewną niekonsekwencję, jaką wykazują założenia proponowanych zmian. Skoro organem właściwym do prowadzenia ogółu spraw związanych z przewodnictwem turystycznym jest marszałek województwa, to w jakiej relacji pozostaje to do szkoleń i nadawania uprawnień na obszarach wyłączonych, które zgodnie z powyżej przywołaną treścią założeń mają pozostać poza kontrolą marszałka?

Druga z proponowanych zmian sprowadza się do pozbawienia możliwości, we wskazanym w założeniach zakresie, kontroli przez organy administracji prowadzenia przez przewodników działalności w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami. Wskazana w projekcie założeń możliwość dochodzenia roszczeń przez osoby, które poniosły szkodę w wyniku działalności podmiotów prowadzących swoją działalność z naruszeniem warunków wyznaczonych przez obowiązujące przepisy istnieje już obecnie. Podstawę dla dochodzenia takich roszczeń stanowią w szczególności przepisy kodeksu cywilnego ustanawiające reżim odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej. Istnieje także możliwość poniesienia odpowiedzialności karnej przez osobę narażającą turystów na niebezpieczeństwo i działającą z naruszeniem obowiązujących przepisów. Zatem poza zniesieniem możliwości przeprowadzenia kontroli prawidłowego wykonywania działalności przez podmioty świadczące usługi turystyczne proponowane regulacje nie wnoszą nic nowego.

Całkowicie niezrozumiała jest natomiast propozycja nie objęcia tworzoną ewidencją uprawnień przewodników prowadzących działalność na obszarach wyłączonych. Czy fakt możliwości prowadzenia przez przewodnika wycieczek na obszarze TPN nie jest istotny z punktu widzenia turysty czy organizatora turystyki, który chce sprawdzić posiadane przez przewodnika uprawnienia? W istocie obszary czy obiekty wyłączone to obszary najbardziej atrakcyjne turystycznie, a zatem takie do których najczęściej organizowane są wycieczki. W ich przypadku istnieje zatem największa potrzeba zweryfikowania posiadanych przez przewodnika uprawnień, także z punktu widzenia konieczności zapewnienia bezpieczeństwa turystom. Propozycje autorów założeń wydają się iść wbrew istniejącym potrzebom. Co więcej, tworzona ewidencja zgodnie z dalszą treścią założeń ma objąć także przewodników

---

z państw Unii Europejskiej posiadających równoważne uprawnienia. Doprowadzi to do sytuacji, w której w centralnej ewidencji nie zostanie ujęta jedynie część z przewodników posiadających nabyte w Polsce uprawnienia do oprowadzania turystów po obszarach wyłączonych. Jeżeli ewidencja ma być rzeczywiście „centralna” i kompletna to powinna obejmować wszystkie kategorie przewodników, bez potrzeby szukania ewidencji prowadzonych przez poszczególne organizacje przewodników czy przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne.

6. Odpowiedzialność dyscyplinarna przewodników turystycznych.

Pozostaje w dotychczasowym zakresie odpowiedzialność administracyjna i kontrola administracyjna przewodników. Proponuje się wprowadzić sankcję 3 lat zakazu wykonywania zawodu w przypadku cofnięcia uprawnień.

Proponuje się na nowo określić jakie przestępstwa dyskwalifikują do posiadania uprawnień przewodnika turystycznego, bowiem dotychczasowe określenie zakresu tych przestępstw budzi wątpliwości.

Przy tej propozycji – trzeba zauważyć, iż bardzo ogólnie ujętej – ponownie pojawia się pewna niekonsekwencja w proponowanych rozwiązaniach. Odpowiedzialność administracyjna i kontrola administracyjna przewodników ma pozostać nie zmieniona. Równocześnie jednak ma zostać zmieniony model przewodnictwa, w tym system szkoleń, nabywania uprawnień, wprowadzenie obszarów wyłączonych, itd.. Autorzy projektu założeń nie wskazują, jak ma być ukształtowana odpowiedzialność przewodników na obszarach wyłączonych, skoro uprawnienia na tych obszarach nadają jednostki za nie odpowiedzialne, kształtując równocześnie na nich prawa i obowiązki przewodników. Wobec kogo przewodnicy będą odpowiadać, skoro uprawnienia mają nadawać podmioty odpowiedzialne za te obszary? Ponadto w punkcie 5 autorzy projektu założeń wskazują na pewne ograniczenia w zakresie kontroli administracyjnej działalności prowadzonej przez przewodników.

Katalog przestępstw eliminujących możliwość wykonywania zawodu przewodnika istotnie wymaga weryfikacji. W tym zakresie możliwe są zasadniczo dwa rozwiązania. Popętnienie jakiegokolwiek przestępstwa (pytanie czy także z winy nieumyślnej?) wyklucza możliwość wykonywania tego zawodu lub wyklucza ją jedynie takie przestępstwo, którego popełnienie może mieć wpływ na właściwe wykonywanie obowiązków przewodnika.

7. Obowiązek zapewnienia opieki przewodnika turystycznego.

Obowiązek zapewnienia opieki przewodnika turystycznego przez organizatora imprezy turystycznej, także nie będącego przedsiębiorcą, zostaje ustalony jako domniemanie, dotyczy wszystkich rodzajów imprez turystycznych a nie tylko wycieczek, jak obecnie, ale może zostać wyłączony umową. Bezwzględny obowiązek korzystania z usług przewodnika dotyczyć może tylko obszarów wyłączonych, w przypadku szczególnych zagrożeń dla turystów.

W przypadku imprez pobytowych należy odróżnić zatrudnianie rezydenta sprawującego opiekę nad turystami, którym opiekę tę zapewniono w umowie (także w sposób dorozumiany) od ustanowienia przedstawiciela ograniczającego się do załatwiania spraw organizacyjnych i utrzymywania kontaktu z organizatorem turystyki. W tym pierwszym przypadku należy wymagać uprawnień przewodnika turystycznego (lub dotychczasowych uprawnień pilota wycieczek).

Autorzy założeń proponują połączenie kompetencji pilota i przewodnika, co prowadzi do wprowadzenia wyraźnego obowiązku sprawowania opieki nad turystami, a zatem także jego odpowiedzialności za bezpieczeństwo turystów. W związku z tym obowiązek zapewnienia opieki przewodnika turystom, jakiego miałyby dopełnić organizator turystyki, powinien uwzględniać konieczność zapewnienia bezpieczeństwa turystom, w szczególności na obszarach, na których mogą

---

występować zagrożenia. Oznacza to, że tam gdzie występują zdefiniowane zagrożenia, tam powinien pojawić się obowiązek zapewnienia opieki przewodnika przez organizatora. Można tutaj odwołać się do przepisów o bezpieczeństwie w górach, tak jak to jest pod rządem obecnie obowiązujących przepisów. Taki obowiązek powinien wynikać wprost z obowiązujących przepisów, a możliwość jego umownego wyłączenia z pewnością wymaga rozważenia z punktu widzenia bezpieczeństwa turystów a także uregulowań wyznaczających zakres ochrony konsumenta. Trudno jest natomiast stwierdzić jakiego rodzaju domniemanie mają na myśli autorzy założeń. Czy z faktu organizowania imprezy turystycznej przez organizatora turystyki miałyby wynikać domniemanie, iż ma on obowiązek zapewnić opiekę przewodnika turystycznego? Na jakiego rodzaju przesłankach miałyby się takie domniemanie opierać i jakie byłyby jego skutki? Czy dotyczy to tylko tych przypadków, gdy impreza turystyczna jest organizowana na obszarach na których występują zdefiniowane zagrożenia zgodnie z przepisami o bezpieczeństwie w górach? Wydaje się, iż przepisy dotyczące zapewnienia opieki przewodnika przez organizatora imprezy turystycznej powinny być odpowiednio skorelowane z przepisami wyznaczającymi zakres odpowiedzialności organizatora za bezpieczeństwo turystów oraz z przepisami o bezpieczeństwie w górach. Podobnie w przypadku obszarów wyłączonych przepisy ustanawiające obowiązek udziału przewodnika powinny uwzględniać bezpieczeństwo turystów, a także inne obowiązujące regulacje (np. przepisy wyznaczające uprawnienia dyrekcji parków narodowych).

Rozważenie drugiej z przedstawionych propozycji powinno zostać poprzedzone zdefiniowaniem takich pojęć jak sprawowanie „opieki nad turystami” oraz „załatwianie spraw organizacyjnych i utrzymywanie kontaktu z organizatorem turystyki”. Pojawia się pytanie na czym miała by polegać opieka i co wchodziłoby w zakres tego pojęcia? Czy w razie wypadku jakiemu uległ turysta przedstawiciel organizatora nie będzie zobowiązany do załatwienia spraw związanych z udzieleniem pomocy lekarskiej na miejscu czy uruchomieniem polisy ubezpieczeniowej? A jeżeli będzie do tego zobowiązany, to czy wykonując powyższe czynności nie będzie sprawował nad turystą opieki? Z uwagi na brak definicji czy też nawet ogólnego zakresu przedstawionych pojęć trudno jest się ustosunkować do przedstawionej propozycji.

8. Znajomość języka obcego.

Organizator turystyki ma obowiązek zatrudniania przewodników turystycznych (pilotów wycieczek) znających odpowiedni język obcy na poziomie biegłości B2 Europejskiego Systemu opisu Kształcenia Językowego Rady Europy. Katalog dokumentów potwierdzających znajomość języka obcego powinien być otwarty, co uzasadnia zlikwidowanie delegacji dla ministra właściwego do spraw edukacji do określenia listy świadectw i certyfikatów potwierdzających znajomość języka obcego w tym zakresie. Przewiduje się pozostawienie komisji językowych powoływanych przez marszałków województwa, jednak bez tworzenia centralnej listy egzaminatorów.

Odformalizowanie procedury poprzez wprowadzenie ogólnego obowiązku organizatorów turystyki zatrudniania przewodników o odpowiednich kwalifikacjach językowych, jest z pewnością krokiem w dobrą stronę. Także odwołanie się do standardów już obowiązujących bez tworzenia nowych procedur i list należy ocenić pozytywnie. W przypadku naruszenia tego obowiązku organizator powinien ponosić odpowiedzialność na zasadach ogólnych.

9. Ograniczenie kontroli.

Kontrola organizatorów turystyki w zakresie przez posiadania przewodników turystycznych zatrudnianych przez nich uprawnień, badań lekarskich i znajomości języka zostaje wyłączona z zakresu działania administracji. Kontrola taka dokonywana jest w postępowaniu

---

cywilnym na wniosek klienta, ewentualnie w postępowaniach dotyczących ochrony konsumenta, jeżeli organizator bezpodstawnie powołuje się na kwalifikacje posiadane przez zatrudnianych przez niego przewodników.

Idea ograniczenia procedur administracyjnych w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, w tym procedur kontrolnych jest z pewnością słuszną. Służy ułatwieniu prowadzenia działalności gospodarczej a tym samym zwiększeniu konkurencyjności, co powinno prowadzić do podniesienia poziomu świadczonych usług. Należałoby jednak wziąć pod uwagę, iż turystyka jest dziedziną w której bardzo istotna jest kwestia zapewnienia bezpieczeństwa turystom (zwłaszcza w przypadku turystyki górskiej czy wysokogórskiej). Rodzi się pytanie, czy w tym przypadku dopuszczalna jest całkowita rezygnacja z procedur kontrolnych i pozostawienie konsumentom ochrony jaką daje im prawo konsumenckie czy też możliwości dochodzenia ewentualnych roszczeń na drodze cywilnoprawnej? Bardzo często turysta nie będąc specjalistą i nie mając pełnej wiedzy na temat zakresu wymaganych przez obowiązujące przepisy uprawnień przewodnika nie będzie w stanie ich zweryfikować. Trudno też wyobrazić sobie, aby za każdym razem turysta kontrolował wszystkie podmioty, za pomocą których organizator będzie realizował imprezę turystyczną czy też samego organizatora. Dodatkowo sprawę może skomplikować proponowany przez autorów projektu założeń model przewodnictwa zakładający ogólne uprawnienia, przewodnictwo górskie czy wreszcie odrębne uprawnienia na obszarach wyłączonych. To także utrudni klientowi nie będącemu specjalistą w danej dziedzinie weryfikację posiadanych uprawnień przez osoby świadczące usługi turystyczne. Może zatem często dochodzić do zatrudniania czy też zlecania usług przewodnickich osobom bez wymaganych uprawnień. Dlatego ograniczanie kontroli uprawnień do sądowej kontroli w toku postępowania o naprawienie szkody wyrządzonej niewłaściwym wykonaniem umowy przez organizatora turystyki czy w postępowaniach dotyczących ochrony konsumenta wydaje się niewystarczające. Takie postępowania, w szczególności mające na celu dochodzenie odszkodowania z tytułu wyrządzonej klientowi szkody, mają miejsce już po ewentualnym nastąpieniu zdarzenia powodującego szkodę (np. po wypadku jakiego ulegnie uczestnik imprezy organizowanej przez organizatora turystyki). Wydaje się zatem, iż słuszne byłoby pozostawienie pewnych mechanizmów kontrolnych, mających na celu zapobieganie ewentualnym szkodom wyrządzonym korzystaniem z usług przewodników nie posiadających wymaganych uprawnień. Profilaktyka daje z pewnością lepsze efekty niż usuwanie skutków niewłaściwych działań.

10. Wykonywanie funkcji przewodnika turystycznego przez cudzoziemców.

Cudzoziemcy, towarzyszący grupom turystów z krajów ich pochodzenia, nie muszą uzyskiwać dodatkowych uprawnień na wykonywanie swoich zadań, poza obszarami wyłączonymi. Zasady wykonywania tych zadań na obszarach wyłączonych określają osoby zarządzające tymi obszarami.

Zasady stałego wykonywania funkcji przewodnika przez obcokrajowców regulują przepisy odrębne. Sytuacja przewodników posiadających odpowiednie uprawnienia w innych państwach Unii Europejskiej jest odmienna, niż sytuacja osób nie posiadających takich uprawnień, które powinny uzyskiwać je na warunkach określonych w ustawie. Uznaje się za celowe wprowadzenie obowiązku zgłoszenia dla przewodników posiadających równoważne polskim uprawnienia uzyskane w innych państwach UE. Zgłoszenie zamiaru wykonywania zawodu może być podstawą uwidocznienia przewodnika w polskiej ewidencji uprawnionych.

Wykonywanie posiadanych uprawnień przez cudzoziemców towarzyszących grupom turystów z ich kraju pochodzenia zgodnie z projektem założeń nie będzie wymagało dodatkowych uprawnień. Brak jednak w propozycji doprecyzowania o jakie uprawnienia chodzi i jaki będzie ich dopuszczalny zakres. Czy mają to być wszelkie posiadane uprawnienia w zakresie usług turystycznych? To wydaje się rozwiązaniem zbyt daleko idącym. Czy też mają to być uprawnienia przewodnika turystycznego, pilota wycieczek, czy też brak będzie jakichkolwiek ograniczeń w tym zakresie z wyjątkiem obszarów wyłączonych? Brak również wskazania, czy uprawnienia te będą równoważne na terenie RP z uprawnieniami przewodnika turystycznego w rozumieniu przyjętym w propozycji nowelizacji. Jaka będzie weryfikacja uprawnień posiadanych przez wymienione wyżej osoby?

Powyższe ma nie dotyczyć obszarów wyłączonych, na których wykonywanie tych zadań mają określać osoby zarządzające tymi obszarami. W pierwszej kolejności na tym tle pojawia się brak precyzji terminologicznej. „Osoba zarządzająca” danym obszarem to niekoniecznie to samo co „jednostka odpowiedzialna za jego udostępnianie”, które to pojęcie pojawia się wcześniej w projekcie założeń. Ponadto wątpliwość budzi samo pojęcie określania zasad wykonywania zadań. Czy będą to uprawnienia do weryfikacji posiadanych uprawnień, ich potwierdzania, nadawania nowych czy też autorzy projektu założeń proponują jakieś inne rozwiązanie?

Obowiązek zgłoszenia przez przewodników posiadających w UE uprawnienia równoważne z polskimi mający na celu ujawnienie ich w centralnej ewidencji wydaje się celowy. Brak jednak wskazania czy zgłoszenie ma służyć jedynie uwidocznieniu w ewidencji czy też będzie warunkowało możliwość wykonywania działalności na terytorium RP. Oczywiście zachodzi tutaj konieczność uwzględnienia odpowiednich regulacji prawa UE.

Podsumowanie

Na tle powyższy propozycji rodzą się pewne uwagi o charakterze ogólnym dotyczące przedstawionego projektu założeń.

Wydaje się, iż w pewnym zakresie istnieje potrzeba znowelizowania obowiązujących przepisów dotyczących przewodnictwa turystycznego (w szczególności wprowadzenia przewodnictwa wysokogórskiego jako uprawnienia o charakterze uniwersalnym, doprecyzowania zakresu odpowiedzialności przewodnika za bezpieczeństwo turystów, w tym wprowadzenia zapisu o obowiązku sprawowania opieki nad turystami, itp.). Jednak przedstawiony projekt założeń proponuje zmiany o charakterze fundamentalnym, prowadzące do całkowitej zmiany modelu przewodnictwa turystycznego. Pojawia się pytanie o celowość takiego zabiegu. Od momentu wejścia w życie ustawy o usługach turystycznych w jej obecnym brzmieniu i wspomnianego powyżej rozporządzenia w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek upłynął już pewien okres czasu. Pozwolił on na wprowadzenie w życie przyjętego modelu przewodnictwa, systemu uprawnień, szkoleń, itd. System ten funkcjonuje i wydaje się, iż nie ma istotnych przesłanek przemawiających za tak fundamentalną zmianą. Pewne niedociągnięcia czy braki w funkcjonowaniu systemu mogą zostać usunięte przez zabiegi legislacyjne o mniejszej skali niż proponowana całkowita przebudowa modelu przewodnictwa. Wprowadzenie nowego modelu będzie ponownie wymagało znacznego upływu czasu koniecznego do przeprowadzenia istotnych zmian organizacyjnych, w tym dostosowania jednostek odpowiedzialnych za obszary wyłączone do wykonywania nowych

---

zadań, a także wydania przez te jednostki koniecznych regulacji. To spowoduje z pewnością przez pewien okres czasu paraliż systemu, w szczególności w zakresie nadawania nowych uprawnień.

Zarówno zmiany organizacyjne, jak i wprowadzenie nowych regulacji spowodują także konieczność poniesienia znacznych nakładów finansowych. W praktyce trójstopniowy model przewodnictwa na obszarach wyłączonych w terenach górskich (przewodnik turystyczny, górski, uprawnienia na obszarze wyłączonym) wymusza przejście przez procedurę czasochłonną i kosztowną przez osoby ubiegające się o te uprawnienia. **To z pewnością nie służy otwartemu dostępowi do tego zawodu.**

Twórcy projektu założeń przy konstruowaniu nowego systemu przewodnictwa odwołują się między innymi do przepisów o bezpieczeństwie w górach. Tymczasem te regulacje już dziś budzą wiele wątpliwości, a praktyka wskazuje, iż wiele z nich stanowi regulacje martwe. Istnieje zatem potrzeba wprowadzenia pewnych zmian legislacyjnych i w tym zakresie. Nie wydaje się zatem słuszne konstruowanie nowego modelu przewodnictwa w oparciu o przepisy, które wykazują pewną niedoskonałość i wymagają zmian.

Jeżeli jednak propozycja wprowadzenia tak zasadniczych zmian miałaby zostać podtrzymana, to koniecznym wydaje się ponowna analiza porównawcza przedstawionych założeń z punktu widzenia wzajemnych relacji proponowanych rozwiązań normatywnych. Przedstawione propozycje w wielu miejscach są na tyle ogólne, iż z pewnością wymagają korekt i doprecyzowania już na obecnym etapie prac. W wielu miejscach stopień uogólnień w przedstawionych założeniach w praktyce uniemożliwia ustosunkowanie się do proponowanych zmian.

Przeprowadzenie ponownej analizy przedstawionych założeń miałoby służyć także innemu celowi. Już na tym poziomie ogólności przedstawionych propozycji w wielu miejscach pojawiają się rozwiązania wzajemnie sprzeczne lub wykluczające się. Oczywiście pewne braki mogą być usunięte na etapie przygotowywania rozwiązań szczegółowych, jednak ogólne zasady proponowanej nowelizacji nie powinny się wzajemnie wykluczać już na etapie przedstawienia ogólnych założeń mających być podstawą do dalszych prac legislacyjnych.

Krzysztof Kulesza – Prezes Centrum Przewodnictwa Tatrzańskiego
krzysztof_kulesza@imgw.pl +48 604274425

Dominik Wolski – Konsultacja prawna wolski_d@yahoo.pl +49 500444876